

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, tanítók-,
gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
Tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenki nt
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **BETEGH PÁL** könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla. 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

A nevelés hiányai.

Néhány megjegyzés a „Nevelési hiányok” cikksorozathoz.

Írta: E. KEMÉNYFI KATINKA.

I.

Aki az iskolák beléletét ismeri s a társadalomban is szemlélődik, okvetetlenül rájön arra a szomorú tapasztalatra, hogy az igazán helyesen és jól nevelt emberek: férfiak, nők s következésképpen a jól nevelt gyermekek száma nem üti meg azt a mértéket, amely egy ország erkölcsös társadalmának virágzó és fentartó anyagául okvetetlen szükséges. Ugyannyira, hogy egy valóban mivelt lelkű, erkölcsösen nevelt ember élete a mi, — nem tartózkodom kimondani: meglehetősen durva társadalmunkban, a folytonos megbotránkozások láncolata.

A valóban mivelt lelkű emberbe mintha mindannyiszor tört döfnének, valahányszor a neveltlenség, durvaság, lelki és erkölcsi elkorcsosodás jelenségeivel találkozik. S bizony lépten-nyomon találkozik.

Ámde a teljesen mivelt lélekben az emberszeretet annyira uralja a többi érzelmeket, hogy a nevelés hiányait is úgy tekintí embertársaiban, mint a testifogyatkozásokat, azaz szájalommal s jóakaratu megsegítéssel veszi körül, nem türelmetlen az emberek gyarlóságaival szemben,

hanem erkölcsi, szellemi felsőségét kötelességszerűen az elmaradottak vagy eltevedtek gyámolítására s a tökély felé való megsegítésére gyöngéd türellemmel fordítja.

Az emberek, gyermekek neveltlenségére, sajnálatos tévedéseikre, gyarlóságukra durván mutatni rá és sértő gunnyal s a társadalom félszégeit, a gyermekek gyarlóságait doronggal akarni gyógyítani éppen olyan, mint annak a szitásmesternek az eljárása, aki esténként ilyen ékes modorban gyűjtötte össze gyermekeit fohászokadásra: „Az isteneteket gyalázatos kölykei! gyertek, imádkozzatok, mert mindgyárt agyoncsaplak benneteket!”

Nagyon helyén való, hogy ezzel a kérdésel behatóan foglalkozzunk mi első sorban, kiknek éppen hivatásunk a nevelés-oktatás, mert mi e tekintetben igen sokat tehetnénk. Igen sajnálatos dolog volna a vitát türelmetlen feleselésekbe fojtani, amivel az ügynek egy cseppet sem használnánk, hanem inkább a neveltlenség összegét gyarapítanánk s akkor már nem lehetnénk hivatva a jó nevelés kérdésének lényegéhez hozzászólni!

A neveléssel, oktatással foglalkozó nagy testület: tanítók, tanárok testülete, vállalva, egymás munkáját kiegészítve és

fejlesztve, elébb vihetné az ügyet, mert ez a testület, tagjainak már nagy számánál fogva is, nemcsak a kezük vezetésük alatt álló növendékekre, hanem — ami fő — a társadalomra is oly jótékony befolyást gyakorolhatna, mely mindenestre megteremné gyümölcsét a jó nevelés terjedésében.

De ennél a dolognál mindannyiunknak tisztában kellene lennünk azzal, hogy a jó nevelés, jó erkölcs alapját nem az elemi iskola, sem semmiféle iskola rakja le s így az emberek neveltlenségeért, rosszaságáért épp' oly kevéssé lehet az elemi iskolák tanítótestületeit kizárólagos felelősségre vonni, mint a felsőbb iskolák tanárait.

Pedig a társadalom mindkettőre igen hajlandó.

Először abban a tévedésben van, hogy az egyed mindennemű nevelése az iskolázatással veszi kezdetét, következésképpen mindennemű eredménytelenséget a tanítók rovására jegyez.

A másik része a társadalomnak azt tartja: a kis gyermeknek még nincs esze, nincs belátása, arra hatni még nem igen lehet, de ott van a középiskola, az már öntudattal bíró növendékekkel dolgozik: miért kerül ki az a sok félszeg, rosszul nevelt fiu és leány a felsőbb iskolákból? Mit csinálnak azok a tanárok?

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCZÁJA.

Székely fiu.

(Szavalat.)

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.

Székelyföldön, hol születtem,
Ragyogóbb az ég felettem.
Illatosabb a virág is,
Vigabban szól a madár is.

Virágos völgy, zengő bérczek,
Nyájas falvak, munkás népek,
Erdő zugás, csörgő patak . . .
Merre járok, gyönyör fakad.

Öseimnek drága vére,
Hullott minden kis rögére.
Itt is, ott is annyi emlék —
Felcsengnek a dalok, regék.

A háztájunk szelid képe
Ragyog szivem közepébe.
Lelkemhez nőtt édes felek
Karján, hordoz a szeretet.

Itt dajkál az édes anyám,
Dolgozik az édes apám.
Ez az élet, ez a kenyér
A világon legtöbbet ér.

Én is egykor itt munkálok,
Bátran, büszkén sikra szállok:
Béke ölén a munkával
S hogyha baj lesz — a puskával!

Fülei Sz. Lajos.

Az udvarról.

Írta: Jakab Miklós.

Szomszédságunkban egy szegény, zsellér asszony lakik. A nagynéném zsellérje s Katának hívják. Olyan harmincz év körüli asszony s többnyire itt napszámoskodik udvarunkon. Katának egy fehér libája volt s ez a tavaszon öt pipét költött.

Kata, mint emlitém napszámoskodik s így nincsen sok ideje, hogy a pipéit gondozza. Erre különben nincs is szükség. Az uton az árkok mellett buja zöld pázsint nő. Az anya-lud ide vezet a pipéket s gondosan vigyáz rájuk amíg legelésznek. Kutya, kóborló macska közelökre sem juthat; már messziről elüzi hangos sziszegésével.

Erről a fehér libáról szól ez a történet.

A nyáron egyik forró délelőtt kinn ülök a tornáczon s szivarozom. A tornácz ugyanis hűvös, mert vadszörlövel futtattuk be. A hőség kegyetlen nagy . . . A legyek lustán terpeszkedtek a lépcsőkön. S a tyukok mind a pajta eresze alá húzódtak az árnyékba. Még Buksi a házörző kuvasz is elbujt valahová a csűrös kertbe, valamelyik kazal alá hűsölni. A béres egy jármat igazgat a szin alatt, különben sehol, semmi nesz.

Hát suttogó gaa-gaa hallatszik a kapu felől s a kapu alatt bebuvik a Kata libája. Megáll egy

pillanatig s szétnéz az udvaron. Egyik szemével felém pislog, a másikkal a szin alatt dolgozó béresre. A tapasztaltakkal nyilván megelégedett, mert ismét hallatszott a gaa-gaa s erre utána bujkálnak a pipék is. Szép, sárga pelyhes apróságok s kedvesen sipogva esnek a kapu sarkánál nőtt burjának. Legelészni kezd az anya-lud is. Irántam való bizodalma azonban úgy látszik nem tulságos nagy, mert félszemével mindig engem néz. A bérest számba sem veszi. Pedig az dolgozik s én mozdulatlanul ülök. Ez bosszant de lusta vagyok s így pár perczig annyiba marad a dolog. Végre rászánom magam: bosszuállásra s szólok a béresnek, hogy kegyesse ki.

Hangomra az anya-lud a bérest kezd figyelni . . . Sőt most minden figyelmét arra irányítja; pedig én a lábamat is megmozdítom közben. Nem használ semmit . . . A béres megindul, a liba erre felhagy a legelésszel s nézi mint közeledik feléje. A pipék zavartalanul legelnek. Mikor a béres vagy tizenöt lépés távolságra ér, a liba gá hangot hallat. A pipék is a gá-ra otthagyják a füvet és sietve bujkálnak vissza az utra. Anyjuk leghátul marad selöbb-kettőt-hármat felém sziszszent; majd mikor a béres megszólal, hogy **ve z s k i n e**, akkor annyit feléje is s csak azután távozik pipéi után . . .

Mindkét ítélkezés helytelen.

Mindenesetre úgy az elemi iskolák, mint a felsőbb tanintézetek tanítóit is nagy mértékben terheli a leendő ember nevelésének, jellemének, erkölcsének kialakulása tekintetében a felelősség, de — ha nemcsak gáncsolni, de bírálni és ítélkezni akarunk, lássuk be, hogy a jó nevelés és jó erkölcs alapját a család rakja le erre az igen sokszor gyenge, kétes alapra épített küzdelmes és nehéz munkáját a tanítónak a társadalom rontja le. Itt tehát világosan érthető két hatalmas tennivaló hárul reánk szorosán vett hivatali kötelességeinken kívül: hatni a családra és hatni a társadalomra.

Iskoláink szűk falai között nevelési kérdésekben napról-napra tisztábban látunk s napról-napra tökéletesebben tesszük meg teendőinket.

Aki ezzel ellenkezőt állít, az nem ismeri általában az iskolák beléletét s azoknak napról-napra jelentősebb kulturális hatását, hanem csak itt-ott gáncsoló kereső laikus szemmel kandikált oda be s szemé egy-egy — minden pályán található — gyarló emberen s egy-egy számba veendő ok miatt elhanyagolt iskolán akadván meg, sajnálatos kivételekből általánosít.

A magyar tanítóóság olyan tiszteletreméltó munkát végez, különösen újabb időben, mely a tan- és nevelésügyet s minden kulturmozgalmat a laposa n megfigyelő embert méltó elismerésre ragadja. Nincs az országnak egyetlen hivatalnoki kara, mely megközelíthetné a magyar tanítóóságot önzetlen, lelkes hivatásteljesítésben, ami annál bámulandóbb és tiszteletreméltóbb, mivel ők ehhez a nemzetfenntartó küzdelemhez lelkesedést sem anyagi, sem erkölcsi méltánylásukból nem meríthettek, csupán saját ideális lelkükből, amely anyagi nyomorgás, hivatlan gáncsolódások, a szamar és oroszlan meséjének át-meg átszenvedett tanúsága közepette táplálta őket nemes munkájuk végzése közben!

Aki ezt a kulturharcot, ezt a munkát megmérni akarja, ismernie kell azokat a körülményeket, melyek közt a tanítói kar ezt a munkát végezte; számba kell vennie azokat a külső-belső akadályokat, melyekkel munkája közben találkozott és találkozik s akkor minden bizonynyalkalapot fog emelni az önzetlenségben a végsőig kitartó tábor előtt.

Az iskolán kívül a családra és társadalomra hatni! Aki ennek a programnak a jelentőségét fel tudja fogni, az csak természetesnek találja az öntudatos és hivatásának magaslatán álló tanítótestületnek ama törekvését, hogy anyagi és társadalmi helyzet tekintetében legalább is emberi niveaura törekszik. Mert érzi, tudja a mi sok keserű tapasztalattal bíró testületünk, hogy népnevelési törekvése miért szenved hajótörést...

Fájdalmas dolog, hogy erre — egészen komolyan még illetékes helyen sem gondolnak — s már olyan megszokott dologgá jegecedett a tanítói karnak önzetlen, igénytelen volta, hogy bűnéül rójják fel azt is, ha családjának a mindennapi jóllakását biztosítani akarja s ha le szeretné vetni lelkének nyügeit, melyek nemes munkájában folyton akadályozzák, hogy egész szívvel, egész lélekkel csügghessen hivatásán.

Hiába tesszük tehát meg kötelességeinket az iskola falai között; az eredmény — fájdalom — nem ettől függ. Lépten-nyomon tanácstalanul állunk: mit tegyünk?

A „Nevelési hiányok“ czikkirója is hol a családnak, hol a társadalomnak, hol pedig a tanítóknak, tanároknak tesz szemrehányást, mert szavai szerint „a vétkes mulasztás mindenkit terhel.“

Hogy miket tartanék czélszerűnek az ügy érdekében, elfogom mondani.

Fejős juh-gazdaság a Székelyföldön. Darányi földmivelségi miniszter a Székelyföldön megindított népfellegelítési akcióban a fősulyt arra helyezi, hogy az új gazdasági viszonyok következtében lehanyaglott egykor virágzó gazdasági ágak föllendítsenek, így a fejős juhgazdaság a Székelyföldön az itt élő népnek boldogulására szolgáljon. A székelyföldi kormánybiztos a miniszter rendeletére most osztatja ki, mint Marosvásárhelyről jelentik lapunknak, a kisgazdák között a tenyészjuhokat kedvezményes áron. A miniszter 50.000 K engedélyezett racka juhok vásárlására.

Udvarhelyvármegye szarvasmarhatenyésztése.

— Közli: lengyelfalvi báró Orbán Ottó. —

Udvarhelyvármegyében a tiszta erdélyi faj szarvasmarha tenyésztése a közelmúltban a kisebb székely birtokosok kezében volt és azt fényes eredménnyel folytatták. A tenyészanyag 80—90 százaléka a székely népnél volt, mert a birtokos osztály abban az időben a nagyobb jóvelmet biztosított lótenyésztést is üzte és virágzó állapotra emelte.

Udvarhelyvármegyében első helyen állott a havasalji és sóvidéki községek tiszta erdélyi faj szarvasmarha-tenyésztése. A vármegye területén fekvő többi községek is kisebb-nagyobb mértékben jó sikerrel folytattak szarvasmarha-tenyésztést. A tenyészési irány a következő volt:

A havasalji községek közül Zetelaka, Oroszhegy; a Sóvidéken Korond, Alsó- és Felsősófalva, Parajd, Atyha a szabad tenyészbírák alkalmazásával eszközölték a tenyésztést olyképpen, hogy a jobb módú székely birtokosok tartottak 10—15 darab jó minőségű anyatehenet, azokat szaporulatával együtt nyáron külön nyájokban jártatták az erdős közlegelőkön. A legeltetési idény alatt mindenik tenyésztő saját nevelésű, vagy jobb tenyészetekből bevásárolt bikáját szabadon járatta a nyájban és csak akkor zárta ki az apaállatokat a nyájból, a mikor teletre istállóba kerültek az állatok. A tehenek ha leborjuztak, a míg istállón takarmányoztattak, a borjuk külön rekeszekben szabadon, vagy megköve gondoztattak. Mikor pedig az anya-tehenek legelőre kerültek, a szopós borjuk szabadon, anyjukkal a legelőre bocsáttattak éppen úgy, mint a szopós csikók. Ilyen módon a borjuk a bő anyatejtől a jó minőségű legelőkön oly rohamosan fejlődtek, hogy őzire csaknem olyan magasak lettek, mint az anyák. Ha az anyatehen a szoptatás ideje alatt újabb borjut nem fogott, akkor a borju a rákövetkező télen és nyáron is szopta az anyát. Az ilyen teheneket tinósteheneknek nevezték.

Ha a nyári időszakban — a mikor az egyes székely gazdák szarvasmarha nyájai több évi szaporulatával együtt az erdős havasi legelőkön legeltek — végig ment a szemlélő a sóvidéki községek: Korond, Alsó- és Felsősófalva, Parajd, Atyha és a havasalji községek közül: Oroszhegy, Zetelaka havasi legelőjén, lépten-nyomon szebbnél szebb szarvasmarha-nyájakra bukkant. Azoknak nézésével nem birt eltelni, mert különösen a szakértőt bámulat fogta el, hogy a szabadban nevelt tiszta erdélyi faj szarvasmarha minden fajhibától menten, milyen szabályos testalkotással birt. És az egyéves borjutól felfelé az 5 évesig milyen szépen fejlődött. Az ilyen szarvasmarhanyájakkal bíró székely gazdáknak az oroszhegyi, zetelaki havasokon külön tanyájok (szállások) volt. A tanyákat rendszeren az új irtásokra helyezték el. Éjszakára a nyájukat ott egész nyáron keresztül forgatható kosárokban (aklokban) hálatták és azokkal szorgalmasan trágyáztatták a soványabb területeket. A tanyákra pajták (istállók) és egy-egy pásztorház volt építve. A havasi kaszálókon és a trágyáztatott új irtásokon nyáron át gyűjtött szénát a pajták udraiban (padlásaira) helyezték el és a mikor a nyáj a legelőről elrekedett, akkor a havasi szállásokon lévő pajtákban kötötték le az állományt. Az oda összerakott takarmányt ettették fel előbb és csak ha ezt elfogyasztották, azután hajtották le a községben lévő lakásokra a nyáját a tél hátralévő részére, hogy otthon a határon termelt takarmányt elfogyassák. (Folyt. köv.)

Tan- és nevelésügy.

Wlassics miniszter rendelete.

Igen előkelő, szakavatott helyről írják „Pester Correspondenz“-nek.

A közelmúlt napokban sok szó esett a lapokban Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter rendeletéről, mely figyelmezteti a középiskola tanárait, hogy a diákság selejtesét idejében rogtán tállják ki az alsó osztályokban, mielőtt »éreltségit« megszerzik és hogy olyankor, mikor a tanuló csak kegyelem-elégséggel bocsájtja fel az V. osztályba, akkor inkább kegyetlen elétellel tereljék át a gyakorlati életpályák felé.

„Hanyatlás, középkor, visszaesés, sötétség, meg mi egyéb hangzatos kiszólások és szólamok amikre nézve különben sem szoktunk zavarhajtani, mikor a liberálisizmus szent nevében kegyelmezhetsz a tollat: voltak az enyhébb kifejezések, mik a rendelet kommentálása közben nyomdák festéket láttak.

Hát szó ami szó, de egy erős kifogásunk nekünk is van ez ellen a rendelet ellen; nevezetesen: vagy tiz esztendővel elkésztett adódott ki.

Nem lett volna szabad ily rendelet kiadásával addig várakozni, amíg odajutottunk, hogy bő tönöri vagy végrehajtói állásokra okleveles ügyvédek pályáznak, hogy okleveles mérnökök azaz csinálnak konkurencziát a díjnokoknak, hogy két korona napidij helyett egy korona napidij hajlandók másolni, csak hogy száraz kenyérhez is jussanak; nem lett volna szabad végül addig várakozni, míg középiskolát végzett egyéneket helyettes szolgál állásra pályáznak; a középiskolai négy osztályát végzett emberek pedig mindegyik képzelhető és elképzelhetetlen protekciót megmozgatnak, hogy napidijas helyettes kályhafűtők lehessenek.

Azonban jobb későn, mint soha. És ha a szellemi proletariatus ily ijesztő elszaporodásával szemben akad végre mégis egy miniszter, akiben van elég erkölcsi erő, hogy szembeszálljon a protekciós eljárással: akkor legalább is kár öreg ágyukkal kivonulni a miniszternek okos és nagyon is indokolt intézkedése ellen.

Hát valamelyest mi is liberálisok volnánk vagy mi? És most azt kérdezzük a liberálisizmus és a józan ész nevében mindenkitől, akit illet a kérdés: Vissza kell-e szoritani a tudományos pályáról az embereket oly országban, ahol nincs sem ipar, sem pedig kereskedelem; ellenben van, példának okáért egy-egy miniszteriumban 25—35 fizetés telen fogalmazó gyakornok, a kiből csak 6—8 esztendei ingyen szolgálat után lesz doctor juris létükre 500 forintos díjas fogalmazó gyakornok?

De térjünk csak vissza az iskolához. A tapasztalat és a gyakorlat azt tanítja, hogy egy-egy osztályban negyvennél több gyermeket sikeresen tanítani nem lehet.

A paedagogia és a középiskolai törvény egyaránt magukévá tették ezt a felfogást. De mivel hogy nálunk a növendékeknek oly özöne önti el az évről-évre a középiskolákat, hogy még a Darius kincse sem lenne elegendő új osztályok állítására ha egy-egy osztályba csak 40 tanuló helyeztetnék el, ennél fogva 66, sőt 70 tanuló is összeverődik egy osztályban.

Hetven tanulóval, még ha egytől-egyig csupán merő lángész volna is valamennyi, lehetetlen a tanárnak a joggal elvárható, törvényszabta eredményt elérnie. Pedig hát köztudomású, hogy 70 növendék között, statisztika szerint, van 2—3 kiváló eszű gyermek, van vagy 25—30 normális közepes tehetség; a többi a közepesen is jóval alul marad. Ez az utóbbi óriási kolonc azután reá nehezedik a tanárnak nemesak a fizikai erejére, de a lelkére is és megbénítja azt; elvesz munkakedvét annak a biztos tudatában, hogy bármit kövessen is el, lehetetlen a kívánt czélt elérnie. Az ilyen tulzsufolt osztályok nevelik a tanárt paedagogiai favágóvá. Tisztelem én már most azt a dicső liberálisizmust, amely az én, esetleg jó közepes tehetségű fiamat, akiből ha negyvenéssel magával ülne az osztályában, lelkiismeretes tanára jóra való okos embert nevelne, csak azért kárhoztatja arra, hogy tudatlan fölületes fráter legyen, mert a szomszédaim 30 tehetségtelen és hanyag fiának méltóztatik a tanárt rendes munkájában megakadályozni. Vagyis: ha a szomszédaim fia számár, akkor maradjon az én fiam is számár. Hát hiszen egyenlőségnek ez is egyenlőség, az igaz; de nem kérünk az ilyen liberálisizmusból.

Különben egy egész sereg olyan országban, amelynek fejlett kulturáját és iskoláinak kiváló

mintaszerűségét mi egy évszázad múlva talán ha elérjük, nemcsak a középiskolai, de még az egyetemi tanulmányokra is csak szigorú felvételi vizsgálat alapján bocsáthatnak a növendékek, még azon esetben is, ha szabályszerű előtanulmányokat a legjobb bizonyítvánnyal igazolják is.

De halljuk, mit mond a liberálisizmus? Azzal érvel, hogy nem lehet tudni, micsoda lángész rejlik esetleg abban a 14 éves fiúban, akit a középiskola negyedik osztályából a kereskedelmi vagy ipari pályára tereltek e miniszteri rendelet alapján a lelketlen professzorok? Hány nagyvezű emberrel nyilatkozott meg a tehetség csak érettebb ifjú korában! Példák erre természetesen tucat száma állanak rendelkezésre. Akár mi is szolgálhatnánk néhányval.

De ezzel szemben azt kérdezzük most már ugyancsak a liberálisizmus szent nevében, hogy ugyan a liberálisizmus melyik kétéjében vagy evangéliumában van megírva az, hogy iparosnak vagy kereskedőnek csak tökélytöltött ostoba ember való? Kérjük továbbá, hogy ha a középiskolától elterelt nagyszámu, tehetség nélkül való tanuló közt tényleg akadna egynéhány olyan is, akiről később kitűnnék, hogy kiváló észtehetséggel van megáldva: mi kára lenne akár a nemzetnek, akár pedig az illetőknek maguknak abból, ha ebben az országban nemcsak egyetlen egy, hanem mondjuk tíz tucat Thék Endre-féle kaliberű iparos és kereskedő volna?

Az igazi tehetség minden téren érvényesül; még pedig úgy a maga egyéni javára, mint a nemzetére is.

Wlassics miniszter rendeletében nincs tehát semmiféle olyan mozzanat, nem foglaltatik abban semmiféle olyan intézkedés, amit akar a liberálisizmus, akár a szociológia, vagy akár a humanizmus nézőpontjából józan észszel kifogásolni lehessen. Ellenkezőleg: más országban ünnepelték volna Wlassicsot azért a férfias elhatározásáért, hogy végre akadt ember, aki az ósdi felfogásból eredő előítéletekkel mer szembenézni. De nálunk? Nálunk »feszítsd meg!«-et kiáltanak; mert nálunk lehet még nagyhangzú jelszavakkal hangulatot kelteni és olcsó dicsőséget aratni.

Iparügyek

A székely iparkamara közgyűlése.

Marosvásárhely, február 27.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara február 27-én érdekes gyűlést tartott T a u s z i k B. Hugó kir. tanácsos elnökleje alatt.

Elnöki közlések során bejelentetett, hogy a keresk. miniszter Csernák Sándor marosvásárhelyi szijgyártónak, Kendoff István magyarósi gáplakatosnak, Kassai, Szakáts, Tamás és Késmárky székelyudvarhelyi timáriparosoknak, a kézdívásárhelyi Erzsébet árvalány nevelőintézetnek a székely ipar fejlesztése céljából pénz és gépsegélyt adományozott, Solyom (Schwartz) Gyula szászrégeni lakosnak pedig átengedte a marosvásárhelyi cipőtalp-szeg gyár gépeit, hogy faszeggyárt állítson a kamara területén.

A tárgyszorozat rendén egy korábbi felterjesztésre vonatkozó keresk. miniszteri leirat alapján foglalkozott a kamara ismételten is egy m u n k a k ö z v e t i t ő i n t é z e t eszméjével, mely a székelységnek minden munkára való közvetítésével az Oláhországból hazajövelelt segitene elő, egyben míg munka alkalmakat teremthet, a haza más részeiben állandó munkaszerezés által mentené a székelységet attól, hogy ez bármi munkáért Oláhországba menjen. E kérdést a kamara, a nemzeti misszió szempontjából itéli és látá el, a miniszter azonban a budapesti munkaközvetítő mintáját tartaná szemelőtt, aminek itt szüksége nincs, mivel különösen ipari téren általános pangás van.

Ragaszkodik ezért a kamara korábbi javaslatához, melyben a munkaközvetítést a kamara kerület összes munkásaira, az ipari pályákra nevelendő székely ifjakra is kiterjesztené s állami támogatással vezetni kérte, a székely munkások helyes irányítását itt a keleti határ részén nemzeti érdekek tartván.

Köszönettel vette tudomásul a közgyűlés, hogy a kereskedelemügyi miniszter a marosvásárhelyi cipész iparosok számára egymásután két szabászati tanfolyamot rendeztetett, minek igen nagy haszna már is tapasztalható, jövőre névze pedig verseny szempontjából éppen nagy jelentősége van; köszönettel vette azt is, hogy a

parajdvidéki gyapju-szövő ipar támogatására Gáspár Domokos ottani lakosnak államsegély adatott, czélul tüzvén ki a gyapju értékesítés mellett a nép hasznos foglalkoztatását, a gyártott czikkek piaczképessé tételét. Igen jó hatást tett azon bejelentés is, hogy a kereskedelmi miniszter 4, egyenként 100 koronás jutalomdíjat engedélyezett a kamara ipari munkásai számára. Ezt a jutalmat minden évben ujév táján adják ki.

Feliratot intéz a kamara a keresk. kormányhoz, a honvédségi és közös hadseregbeli bakanes szükséglet kisiparosokkal, különösen a szövetkezetbe tömörült kisiparosokkal készítése, valamint a székelyföldi timár iparosok felsegítése és ezen iparág versenyképessé tétele tárgyában.

A titkár bejelentette, hogy a debreczeni és aradi karácsonyi székely-bazárok sikerén felbuzdulva, marostordamegyei iparfejlesztő-bizottság háziipari czikkeket küld egy pár alföldi város országos vásárjára s ha a kísérlet sikerül, állandó piacokat biztosít a székely háziiparnak, kapcsolatosan támogatandónak mondotta a kamara a háziipari raktárszövetkezet eszméjét.

Örvendtes tudomásul szolgált, hogy a kereskedelmi miniszter Marosvásárhelyt egy lakatos ipari közmühelyt hajlandó létesíteni és a többi iparágakra is fokozatosan berendezni s mivel e tárgyban már az érdekelt iparosokkal, valamint a megyei iparfejlesztő bizottsággal is megegyezésre jutott, e tárgyban a további lépéseket is megteszi.

Tárgyalta a marosvásárhelyi Székely társaság megkeresése alapján egy székelyföldi kereskedelmi iskola létesítésének eszméjét, illetve felújítja e tárgyban folytatott tárgyalásait az összes érdekelt tényezők közrevonásával.

A gyergyó-ditrői szegény székely leányok számára az ottani székely társaság által alapított varró és kötő tanmühelyt állami támogatásra ajánlotta.

Egyházi élet

A VIII. Szent Antal felolvasó-estély — egybekötve ő Szentsége 25 éves pápaságának megünneplésével — folyó hó 8-án (vasárnap) este fog megtartatni a következő műsorral: 1. Ének Szt.-Antalhoz. Szaval Lakatos Vilma. 3. Énekel Baku Katalin zongora tanárnő. 4. Szaval Gaibel Aladár. 5. Felolvas Burger Arthur főgymn. tanár. 6. Duette, előadják Gaibel Szeverin tanítónő és Kopácsy Mária. 7. Szaval Flórián Mariska. 8. Pápai himnusz. Rendezik: özv. Kassay Endréné, Paschek Viktorné, Burnáz Mariska és Lukácsffy Teréz. Kezdeté este fél 8 órakor.

A székelyudvarhelyi ref. egyházközség egyházi értekezlete folyó hó 8-án délután 5 órakor tartja meg 7-ik egyházi estélyét a ref. kollegium tornacsarnokában. A rendező-bizottság ez alkalomra a következő érdekes műsort állította össze: 1. Közének, XLII. Zsolt. 1. vers. 2. Megnyitó. 3. Ima, György Vilmostól, szavalja Grega Ilona. 4. Felolvasás, tartja Felegyházy Antal gymn. tanár. 5. Karének. 6. Szaval Péter Géza VIII. g. o. t. 7. Zárszó. 8. Közének, XV. dics. 3. vers. Áld meg Uristen Belapés ez alkalommal is ingyenes, kegyes adományok a szászsebesi és kolozsvári egyházak templomépítési céljára szívesen fogadtatnak. A rendezőség.

Unitárius templomot Székelyudvarhely! Ezzel a nemes jelszóval indult országkörüli útjára egy meleg, vallásos érzéstől telt felhívás. A „Székely-Udvarhely” vitte szét először s ennek a hátsábjain szintén mi akarunk első lenni, akik le tesszük filléreinket e szép czélra példa-adásul, hogy a »Székelyudvarhelyen Isten dicsőségére, a közmüvelődés hasznára s e városnak dicséere egy templommal minél előbb több legyen.« E czélből készséggel megnyitjuk az adakozások sorozatát a magunk részéről följajánlott szerény 5 koronás adományunkkal s a hozzánk beküldendő segélyösszegeket szívesen nyugtázzuk e helyen és azokat rondeltetési helyükre juttatjuk.

Különfélék.

— **Időjelzés** a meteorologiai intézet márczius 7-iki távirati jelentése, szerint: Változékony enyhe elvélve csapadék.

— **Majláth püspök városunkban.** Majláth püspök e hó 5-én a délutáni vonattal Kovács Lajos kanonok kíséretében a helybeli róm. kath. középiskolai ifjuság lelkigyakorlataira városunkba érkezett. Még aznap Jung-Cseke Lajos apáttal látogatásokat tett Hollaky Arthur főispánnál, Damokos Andor dr. alispánnál, Török Albert dr. nyug. főispánnál, a róm. kath. leányiskolában és a helybeli közkórházban. Ez utóbbi helyen pénteken a délelőtti órákban a lábadozó betegeket meggyón-tatta. Tegnap az ifjuságot gyón-tatta meg s ma reggel 8 órakor áldoztatni fogja és mintegy ötven tanulóknak a bérmálás szentségét is kiszolgáltatta. Ugyancsak ma (vasárnap) délután a szent Ferencz-rendiek templomában prédikál és az este megtartandó szent Antal-estélyen résztvesz. Valószínűleg holnap (hétfőn) a reggeli vonattal székhelyére visszautazik.

— **Egy lelkes magyar uriaszony a székelységért.** Egy igazi, lelkes magyar uriaszony — özv. Balog Istvánné szül. Varga Gizella urhölgy levelet intézett lapunk szerkesztőjéhez s levelében a székelység iránt érzett meleg szeretetének olyan ékesen szóló bizonyosságát adja, hogy a szép levél mindnyájunkat mély tiszteletre és hálára kell kötelezzen. A nemesen gondolkozó kiváló urinő, mint lapunk olvasói előtt talán felesleges is említeni, Balog Istvánnak, a jeles költőnek és írónak s vármegyénk volt kir. tanfelügyelőjének özvegye. A szép levelet, melynek egyszerű, de szívből jövő és igazán szívhez szóló szavai a régi magyar nagyasszonyok lelkesítő példáit juttatják eszünkbe, egész terjedelmében itt adjuk:

Pécsett, 1903. márcz. 3.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Sokszor gondolkozom azon, hogyan adhatnék kifejezést a Székelyföld iránt táplált hálámnak, szeretetemnek. Ha gazdag lennék, nem kellene sokat gondolkoznom. Sajnos, nem vagyok az.

Megkísértem hát azt a módot, a mely egyedül áll tehetségemben. Ennek kivételére azonban az Ön szíveségét kell kérnem.

A mellékelt „Nagy Idők” című drámai költeményt boldogult férjem a szabadságharcnak 50-ik évfordulójára írta volt, a győri szent Benedek-rendű főgymnasium igazgatójának kérésére. Itt Dunántul vagy 5-6 gymnasiumban adatott elő ugyanakkor, azonkívül az ország különböző pontjain is egynéhány középiskolában. Ez azonban mellékes dolog. Azt akarom kihozni belőle, hogy boldogult férjem 4000 példányban nyomatta annak idejében. Ebből a 4000 példányból elfogyott 2000 en felül. A többi meg van még.

Én tehát azt gondoltam (miután ugy emlékszem, Önnek könyvkereskedése van Székelyudvarhelyt), hogy ha Ön hajlandó lenne ezeket a füzeteket a z a g y a g f a l v i e m l é k j a v á r a árusítani, szívesen küldenék egy pár százat és igaz örömet szerezne nekem az a tudat, hogy a szent czélhoz csekély tehetségemhez képest én is hozzájárulhatok.

Szíves értesítését várva, vagyok

tisztelője:

Özv. Balog Istvánné.

Azt talán fölösleges is említenünk, hogy a megtisztelő ajánlatot a legnagyobb készséggel elfogadjuk s a magunk részéről mindent előve-tünk, hogy az anélkül is magas irodalmi becsü munkából minél számosabb példány keljen el s az agyagfalvi emlék e lelkes urihölgy ohaja szerint is minél hamarább létesüljön.

— **Eljegyzés.** Ifj. Váradi Lajos m. kir. államvasuti állomásfőnök Nagyilondáról eljegyezte bethlenfalvi Paál Juliskát, hethlenfalvi Paál Sándor földbirtokos leányát Bethlenfalván.

— **Helyettesek a városnál.** Városunk képviselőtestületét holnap (hétfőn) délután 3 órára rendkívüli közgyűlésre hívja Szakáts Zoltán polgármester. A házi pénztári ellenőri és egy írónki állás, valamint az ezek által esetleg megüresedő állások ideiglenesen, helyettesítés útján leendő

betöltése van tárgysorozatba véve. A tanács ugyanis azt javasolja, hogy Szabó József ellenőr tartós betegsége miatt állásától felmentessék s szavazának részére kegydíjat. Tamás Dénes irnok pedig nyugdíjba lépett.

— **Szakvizsga** Bereczky Zsigmond helybeli kir. adóhivatali gyakornok az adóhivatali szakvizsgát az alakított bizottság előtt a helybeli pénzügyigazgatóságnál kiváló sikerrel tette le.

— **A szerdai fillérestély.** Márczius 11-én (szerdán) tartja Nőegyletünk 4-ik fillérestélyét. Rendezők: Solymossy Agnes, Piskóty Erzsike és Varga Dezső tanár. Az estély sikerét az érdekes műsor is biztosítja. Szerepelni fognak: dr Gölnér Béláné és dr Voith Gerő, kik ének-duettet adnak elő; Félegyházy Mariska énekel, Szemlér Ferenc tanár szaval, valamint szavalni fog ifj. gr. Lázár Ádám is. E fillérestélyre felhívjuk a közönség figyelmét.

— **Ujabb adományok a vármegyei muzeumnak.** Az alapítandó udvarhelyvármegyei muzeum gyűjteményének gyarapítására újabban Pálmay József egyesületi titkár ur egy az udvarhelyszéki székelyek által a nemzet 1848—49-iki önvédelmi harcában használt lándzsát, Baló Zsigmond ékszerész ur pedig egy drb ezüstpénzt és egy drb rézpénzt ajándékozott. Hogy a muzeum iránt való érdeklődés immár falusi népünknel is visszhangra talált, annak elismerésre méltó tanujelét adta Bokor Ferencz patakfalvi lakos, ki a fentemlített czélra egy drb ezüstpénzt és két drb rézpénzt hazafias készséggel felajánlott. Mind a három adományozó részére van szerencsém e helyen a muzeum-egyesület köszönetét tolmácsolni. Csehely Adolf muzeumi igazgató.

— **Tanitógyűlés.** A vármegyei általános tanító-egyesület Székelykeresztúron folyó évi május hó 7-én fogja megtartani évi közgyűlését.

— **Márczius 15.** Az állami főreáliskola ifjúsága f. hó 15-én d. e. 10 órakor az intézet tornacsarnokában hazafias ünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság. Műsor: 1. Szózat Egressytől, énekl az ifj. énekkar. 2. Ünnepi beszéd, mondja Szakács Károly VIII. oszt. t. 3. Népdalegyveleg, előadja az ifj. zenekar. 4. Részlet Kozma Andor »A szabadság ünnepére« című művéből. I. kép. III—IV. jelenet. (Ifju: Gaibel A. VII., Mánás: Argay N. V., Földesur: Bundschuh O. VI., Jobbágy: Baranyay József V., Pap: Tóth M. VIII. o. tanuló). A Talpra magyart szavalja Vallics János VII. o. t. Szabadságharczi dalok Erdődi E.-től és Élő őseink hazája Schumanntól, énekl az ifj. énekkar. 6. III. kép Kozma Andor művéből. (Földesur: Bundschuh O. VI., Apa: Kotschken Gy. VIII., Fiu: Jaeger L. II. o. t. Mánás: Bogay N. V., Pap: Tóth M. VIII., Paraszt: Jaeger E. VII. o. tanuló. 7. Hunyadi-induló Erkeltől, előadja az ifj. zenekar. — A székelyudvarhelyi ev. ref. kollegium „Ifjúsági Petőfi-Önképzőköré” 1903. márczius 15-én (vasárnap) a márcziusi nagy napok emlékére hazafias ünnepélyt rendez a kollegium tornacsarnokában, melyre a szülőket, tanügybarátokat s általában a hazafias közönséget ezen az uton is meghívja az elnökség. Műsor: 1. Hymnus Erkel F.-től, előadja az ifjúsági ének és zenekar. 2. Petőfi Nemzeti dalát szavalja Kiss Károly VIII. o. t., önképzőköri titkár. 3. Marseillaise, Rongex de L'isle-től, előadja az ifjúsági ének- és zenekar. 4. Rövid alkalmi beszédet mond Hegyi István VII. o. t. 5. Szabadságharczi dalok Szentgáli Gyulától, előadja az ifjúsági ének- és zenekar. 6. Márczius idusán, írta Hegyi István VII. o. t., előadja Maksay Elemér VII. o. t. 7. Egyveleg Bánk bán cz. operából Erkel F.-től, előadja az ifjúsági zenekar. 8. Drámai részlet. Demon: Koncz Lajos VIII. o. és Geniusz: Szörnyü Béla VII. o. t. 9. Szózat Egressy B.-tól, előadja az ifjúsági énekkar. 10. Gönczi Lajos igazgató zárószava s a Gidófalvy-ösztöndíj kiosztása. 11. Kossuth induló Müller Józseftől, előadja az ifjúsági zenekar. Az ünnepély kezdete délelőtt háromnegyed 11 órakor. — A rom. kath. gimnázium „Baróthi Szabó Dávid” önképzőköré szintén ünnepélyvel üli meg e nagy napot. Az ünnepély délelőtt fél 11 órakor kezdődik s műsora a következő: 1. Hymusz. Énekl az ifjúság énekkara. 2. Ünnepi beszéd. Tartja Diemár Kálmán VIII. o. t., az önképzőkör elnöke. 3. Talpra magyar! Szavalja Lukácsffy Kristóf VIII. o. t. 4. Borsay „Románéz”. Előadja az ifjúsági zenekar. 5. Félmut időkből. Irta és felolvassa Gaál József VIII. o. t., az önképzőkör alelnöke. 6. Petőfi a Hortobágyon. Melodráma. Szövegét írta Váradi Antal. zenéjét szerezte Kun László. Szavalja Jánosy Béla VIII.

o. t. Zongorán kíséri Morascher Hugó zenetanár; hegedün Novák Béla VIII. o. t. 7. Nemzeti zászló, Huber Károlytól. Zenekiséret mellett előadja az ifjúság énekkara. 8. Ünnep napon, Anka Jánostól. Szavalja Brassai Imre VII. o. t. 9. Száll a madár. Szövegét írta Pósa Lajos, dallamát szerezte Gaál Pál Énekl az ifjúság férfi kara. 10. Bezáró beszéd. Tartja Burger Arthur főgimnáziumi tanár, az önképzőkör védnöke. 11. Szózat. Énekl az ifjúság énekkara. — A helybeli szakiskola műsorát jövő számunkban hozzuk.

— **A polgári kör** folyó hó 16-án fogja megtartani ez idényben utolsó fillérestélyét változatos műsorral, melyet közelebbi számunkban közlünk. Holnap (hétfőn) fillérestély nem lesz.

— **Közgyűlés.** A helybeli kerületi betegsegélyző pénztár X évi rendes közgyűlését ma (vasárnap) délelőtt 11 órakor irodahelyiségében fogja megtartani tekintet nélkül a megjelent tagok számára.

— **Jégzajlás és árvizek.** Az idei rendkívül erős tél után bekövetkezett tavaszi áradás és jégzajlás a szokottnál is nagyobb mérvet öltött s úgy a Küküllő, mint a Homoród-folyó igen sok kárt okozott. A Küküllőn a jégzajlás rombolt gátat és hidakat, a Homoród vize pedig elöntötte H.-Szent-Páltól—Jánosfalváig egész völgyét. A Küküllőn a megtorlódt jég eiszakította a szombatfalvi új fahidat s Szabó Ferencz városi malmanak a gátját, ezenkívül a kollegium kertjéhez vezető fahid felét is elvitte. A zajló jégtömeg mindkét hidnál egy-egy hidlábat tört ki s úgy szakadtak le a hidak. A kollegium kerthez vezető hidon épen két tanuló ment át, de szerencsére nem történt semmi bajuk. Bögöznél és a kadicfalvi malmon alól Dinamittal kellett felvettetni a megtorlódt jeget. A Homoród folyó medréből szállott ki s az Oklánd-felé vezető utat Szent-Pál és Oklánd között egészen átvágta. A víz átcsap az országuton H.-Szent-Márton és Reccsenyéd között is. A kár értéke, mely a jégzajlás és áradások következtében egyeseket és a vármegyét érte, 50.000 koronára tehető.

— **Nőegyesületi fillérestély.** A folyó hó 4-én tartott fillérestély, melynek rendezői dr Lukácsffy Istvánné, Mezei Ibolyka és dr Imreh Domokos voltak, minden tekintetben fényesen sikerült. Az egybegyűlt közönség legjobb hangulatban volt, mit még inkább fokozott az estélyen szerepelt műkedvelők hatásos előadása. Dr Fodor Boldizsár „Csipkerózska” cz. költeményt szavalt el kellő humorral és ügyességgel; özv. Groákné Szabó Kata pedig két költemény (Erdődi „Visszavárlak” és „Őszi rózsá, fehér őszi rózsá” címűek) előadásával kedveskedett a közönségnek. Szaválata elragadó volt s mondhatni művészi magaslalon állott. Igazi gyönyörűséggel hallgatták mély tanulmányon alapult előadását. A rendezők „szerecsese kosárról” is gondoskodtak. Több érdekes tárgy került kisorsolás alá, s a legtöbben egy-egy kedves emléktárgyat vihettek magukkal Fortuna istenasszony jóvoltából. A műsor egyes pontjai között a cigányzenekar játszott; a végén aztán tánezzra perdült az ifjúság. Az estély tiszta jövedelme 50 korona 2 fillér volt.

— **Az ideai hadgyakorlatok** a magyar-erdélyi határon lesznek s azon a 7. és 12. hadtest, valamint a honvédsapatok fognak résztvenni. Anyi tartalékost es póttartalékost hívnak be, hogy minden század állománya 130 emberből fog állani.

— **Műkedvelői előadás városunkban.** A polgári önképzőkör e hó 22-én műkedvelői színelőadást rendez saját pénztára javára. Almási Tihamér: „Milimári” című eredeti népszínművét adják elő a Budapest-szálló színtermében.

— **„A falurossza” Szent-Erzsébeten.** A szent-erzsébeti ifjúsági egyesület tegnap (szombaton) esté saját pénztára javára, az állami iskola termében sikerült színelőadással egybekötött kosaras tánczvizgalmat rendezett. Színre került „A falurossza” című kitünő énekes népszínmű a következő szereposztással: Feledi Gáspár földmivelő, Kecseti Dénes. Lajos, Boriska, gyermekei Veress Kálmán, László Lina. Bárti Terezi, árva leány Feledi gyámsága alatt, Márkos Julia. Göndör Sándor, szolgálégény, Veress Mózes. Finom Rózsai, menyecske, Ditrich Róza. Csapó, gazdaember, ifj. Tordai Mózes. Csapóné, Sujokné, módos asszonyok, Ambrus Klára, Simó Róza. Egy öreg paraszt, Simó József. Megyei csendbiztos, Tordai Dénes. Kónya, kántor, Kelemen János. Gonosz Pista, bakter, Székely Mózes. Gonoszné, Gál Lina. Cserebogár Jóska, szőlőpásztor, Szabó József. Czene, cigány primás, Szakáts Domokos. Ádus, czimbalmos, Tordai Bálint. A „Makkhetes” korcsmáros, Mózes Bálint. Jóska, béres, ifj. Tordai János. A derék székely ifjúság dicséretesen megál-

lotta helyét s valóban becsületére vállottak Rákosi Bálint tanítónak, ki teljes odaadással, önzetlenséggel fáradozott, míg az egyszerű földmivéseket a színjátszásra kioktatta. Elismerés, köszönet és hála legyen jól megérdemelt jutalma.

— **Jutalomdíjak ipari munkásoknak.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a „Székelyudvarhely” utján felhívja az érdekelteket a kereskedelemügyi miniszter által alapított jutalomdíjakra. Négy, egyenként 100 koronás jutalom lesz kiosztva ebben az évben. Pályázhatnak a kamara kerületében (Marostorda-, Csik-, Héromszék- és Udvarhelyvármegyékben) lakó munkások, a kik 15 évig megszakítás nélkül működtek az ipari munka körében, kiváló szorgalmat és hűséget tanúsítottak. A pályázatok bizonyítványokkal felszerelve a munkaadók útján a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához június hó végéig küldendők be. A jutalmak karácson és újév között ünnepélyesen osztatnak ki.

— **Kinos betegség** a csusz és köszvény, azonban, mint hiteles orvosi nyilatkozatok és számos köszönő levél bizonyítja — a Zoltán-féle kenőcs még a legmakacsabb és legrégebb csusz és köszvényes bajokat is néhányszori bedörzsölés után meggyógyítja. Üvegje 2 K Zoltán Béla gyógtárában Budapest. Senki se mulassza el e hirtelenes kenőcsöt meghozatni.

— **Nyilvános köszönet.** A székelykeresztúri Polgári Olvasókörnek 1903. február 1-én rendezett mulatságán összes bevétel 170 K 10 f volt. kiadás 66 K 33 f, tiszta jövedelem 103 K 77 f, Felülfizettek: Elekes Dénes 1 K, Gaál Inceze 40 f, Szalontay Albert 1 K, Kemény János 1 K, Demeter József 20 f, Szabó Kálmán 20 f, Marosán László 30 f, Raffay Károlyné 1 K, Szász Ferencz 40 f, Szathmáry Dénes, Göller Albert, Ajvász Kristóf 1—1 K, Nagy András 20 f, Kazatsay Miklós 40 f, Viola János 40 f, Péter Ferencz 20 f, Filep Imre 50 f, Bosnyák Simon 2 K. Jaka! házi Gábor, Jáeger F, József, Nagy Ferencz, Pasnary Győző 1—1 K, Sándor Mózes 20 f, Bedő Dénes 1 K. A felülfizetéseket a rendezőség köszönettel fogadta.

— **Az elveszett** 24,202. sz., 1903. évre érvényes, féláru vasuti menetjegy váltására jogosító arcképes igazolvány megtalálóját felkérjük, hogy b. címét lapunk kiadóhivatalával tudatni kegyeskedjék.

— **Kiadó lakás.** Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. a. egy 4 szoba, konyha, kamra, kettős pincze s ez utóbbiban mosókonyha és sütő-kemence ápril 24-től kiadó. Bővebb felvilágosítás e lap kiadóhivatalában nyerhető.

— **Mindenki tudja,** hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók.

Szerkesztői üzenetek.

Veress Mózes tanító urnak Felsőőfalva. Mint lapunkban már irtuk is, de hogy akartuk a tanítóságot általánosságban bántani, de hogy... épen ellenkezőleg. Kérdéseire különben válaszunk a következő: Udvarhelyvármegye tanügyét semmivel sem tartjuk rosszabbnak, mint bármely más vármegyét. A kérdéses közlemény nem általánosságban akarta bántani a tanítóságot, hanem keblileg orvosolható házi bajokra figyelmeztetni s ezt különösen hangsúlyozzuk ezuttal is. Csak a mennyiben erről van szó, azonosítjuk magunkat az illetővel. Lapunk erkölcsi testületet, mint olyant soha sem bántott s annál kevésbé tenné ezt épen az általunk is nagyrabecsült tanítósággal. Azt hiszem ez teljesen nyugtathatja a tanító urat.

Gy. K. Ülke. Czikkeljét, melynek sem hangja, sem tartalma nem elég alkalmas arra, hogy meglevő bajokat orvosoljon s az ügyet csak még jobban elmérgesítene — a lapunk 18. számában megjelent szerkesztői üzenetre mellőzzük. Különben is a központon történt megállapodásra irtuk azt az üzenetet. A mi véleményünkre szolgáljon felvilágosításul a fennebbi üzenet és lapunk mai vezércikke. Szives üdvözet!

M. V. Budapest. Nincsen ott semmi újabb gyanúsítás, sem pedig állóvagiasság. Egyik sem kenyerünk. Olyan okoskodás ez, mint annak idején a székely becsületéről. Ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes. Ha Rikán tul vagyunk le az idegennel, ha Rikán innen akkor éljen! A mi igazságunk ellenben mindig egyforma volt és az is lesz. Nincs miért erőltessük a dolgot. A kíváncsiság okát pedig már egy is kifejtette legelső cikkeljünk...

Biztosításügy.

A biztosítás köz- és nemzetgazdasági szempontból egyik legáltalánosabb szükséglete minden ország lakosságának. A mindennapi élet képzelhető felülmúló forgása s ebből kifolyó bizonytalansága, lehetetlen, hogy — ha egyeseket ritkábban — gondolkozóba ne ejtse az övéit igazán szelőd családfőket. Épen ezért ma már igen nagy azok száma, akik takarékosági hajlamuknál fogva, az eshetőségeket komolyan mérlegelve, biztosításokat kötnek. Tudva ezt, gomba-módra teremnek a biztosító társaságok s elárasztják ügynökségeikkel az országot. Azonban nem alkalmas minden biztosító társaság arra, hogy bizalmunkkal mindent megajándékozzuk s az ügynökök füt-fát ígérő beszédűségének felüljünk. A Standard nagy, régi jóhírű angol életbiztosító társaság által, hogy Magyarországon önálló működési körrel bíró igazgatóságot létesített, a belföldi társaságoknál való biztosítás minden előnyét nyújtja, mert egyesíti egy hatalmas, az egész világon előnyösen ismert brit intézetnél való biztosítás minden előnyeit. A Standard életbiztosító társaság kezdettől fogva (1825 ben parlamenti törvényekkel alapult) megszakítás nélkül nagy sikerrel működött, mert eljárása minden időben libellis volt s igazgatósága az életbiztosítás terén elmerült haladásokat és könnyítéseket folyton magáévá tette. Ha tekintetbe vesszük, hogy a biztosítási szerződés esetleg csak egynegyed-, sőt igen sokszor csak egy félszázad múlva válik esedékessé, szembeötlő, mennyire fontos a kötvénytulajdonosra nézve e társaságnak a multban több mint háromnegyed évszázad óta kifejtett működéséből merített megnyugvása mellett az a körülmény, hogy a jelenlegi vezetése is a lehető legmagasabb színvonalon áll. Az intézet angliai kormányzója: a kegyelmessége B u c c l e u c h and Queensberry herceg, K. G., K. T. A magyarországi igazgatótanács tagjai között van Brüll Ignác dr., C. M. G. ügyvéd, ő Britt Felsőháznak konzula Budapesten, hol az intézet igazgatója: Szilágyi Károly, aki e téren elsőrendű szaktekintély. — Rendes feltételek mellett a társaságnál már biztosított felek, akik új biztosítást ohajtanak kötni, ezt bizonyos feltételek mellett könnyen tehetik a nélkül, hogy a társaság új orvosi vizsgálatot követelne. A részletekkel s általában ezen nagy szabású társaság felvételeit és kedvezményeit illetően a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala megkeresésre szívesen szolgál felvilágosítással.

Nyilt-tér.*

Községi tanító, mint az alkoholizmus előmozdítója.

H.-Zsombor, 1903. márczius hó 3-án.

Tekintetes Szerkesztő ur!

B. lapjában alábbi soraimnak egy kis helyet kérek, hogy ez uton gyorsabban szerezzem az illetékes hatóság tudomást erről, valamint a nagyközönség is.

Zsombor községben létesített fogy. és szövetkezeti vegyes kereskedésnek egy fővezére, a helybeli ev. (igazgató) tanító, a ki nagy buzgósággal ennek az üzletnek szenteli tevékenységét, nagy idejét ezen üzletben tölti, még a pálinkáhozatal végett is elrándul személyesen Udvarhelyre, mert a szeszgyáros állítólag nem adott elég erős pálinkát és ennek megfokolásához más szövetkezeti igazgatósági tag nem ért oly jól, mint fentnevezett és így a tanulás ügyében amúgy is a legalsóbb fokon lévő iskolás gyermekek tét-

Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

len járnak ez idő alatt és igen gyakran előfordul, hogy nappali tanításiideje alatt is 1—1½ óra hosszát az iskolás gyermekeket magukra hagyja az (igazg.) tanító, mert a szövetkezeti üzletben holmi fontos dolgok akadnak, a melyet e tanító nélkül elintézni nem lehet, mert ő egyuttal könyvelője is.

Hisz nagyon jó és hasznos, hogy többféle árucikkben egészséges verseny ez üzlet által megvan, a minek hasznát veszi az itt vásárló közönség, de hogy a közönséges pálinka árát (29% a l. 24 kr) annyira lehozta a (igazg.) tanító ur azon ürügy alatt, hogy a helybeli zsidó e miatt egy éven belül Zsomborról el kell menjen; ugyan ez az állítás nagyon is merész egy olyan tanítótól, a ki csak nagyon keveset konnyít az üzletkehez, elfeledte, hogy ezzel egyidejűleg beleviszi az itteni jámbor és eddig szorgalmas népnek ismert gazdaközönségnek bizonyos részét az iszákosságba, mert sehol e vidéken ilyen olesó pálinka nem létezik.

Vajha már megkapnók az állami iskolát, hogy jó magyar tanítót kapjunk gyermekeink számára, a ki nem alkoholizmus fogyasztásának elősegítésével foglalkozik és nem nemzetiségi gyűlöletet olt be gyermekeinkbe és úgy a népbe, hanem ezen jó magyar község lakóinak gyermekeit magyarul jól tanítaná, valamint a magyar történelmet sem tanítaná ferdén, még pedig ily értelemben adva ezt elő, hogy az 1848—49-iki szabadságharc alatt a magyarok Világosnál nem lettek a fegyvert, hanem legyőztek.

Teljes tisztelettel:
M ó z e s S á m u e l.

Igen alkalmas utazásoknál.
Rövid használat után nélkülözhetetlen.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.
Bizonyítvány kelt Bécsben, 1887. jul. 3-án.

Székely
Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig újólag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturállamokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Legfinomabb cukrász-sütemények

Ernszt György cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főter, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

Eladó háztelek. Székelyudvarhelyt a Vár- és Csorgó-utczák között 443—445. ház-számok alatt, a székelyudvarhelyi 1028. sz. tjkvben 1006/a., 1008/2 a/2 hr., sz., 149 □öl területű telek épületeivel együtt azonnal eladó. Levelezéssel értekezhetni: **Bonda Péter** százados lakásán Budapest, X. Szabóky-utca 12.

Találmányi szabadalmak

bejelentését, védjegyek és mustrák belajstromoztatását előnyös feltételek mellett teljesíti **TAKÁCS-GYÖZŐ** és **TARSA** elsőrendű mérnöki és hites szabadalmi ügyvivői iroda Budapesten, VII. ker. Kerepesi-u. 40. sz. a. Felvilágosításokat a nevezett iroda, valamint a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala is készséggel nyújt úgy a vármegyebeli, mint a vidéki érdeklődő közönségnek. Ugyancsak a fenti cég mérsékelt áron szállít saját rendszere szerint készített kitűnő fémezementet, mely vaskorlátoknak és hasonlóknak kövekben való megerősítésénél ólom, vagy kén helyett meglepő eredménnyel alkalmazható Acetylen- és villamos világítási berendezések, kellékek nagyban és kicsiben. **Költés-gyűjtések, előméretek szerkesztése.**

Kiadó Az Inceze-féle háznak földszintje (Szabó Gyula könyvkötő lakása) egészen kiadó. Értekezhetni özv. Német Mártonnéval Büksczád (Háromszékvármegye).

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden hétfőn, szombaton és vasárnap a **Gergely Ferencz sósfürdőjén** meleg fürdő kapható. A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr.

Szabad kézből eladó

egy ötezer lakossal bíró, legélénkebb havasalji nagyközönségben, a legjobb forgalmi helyen (piactéren) levő izléses és kényelmes új ház. Ehez tartozik egy bolthelyiség, 2 lakószoba, konyha, kamra, kettős pincze, sütőkemence, fatartó és egy külön épült nyári konyha, valamint egy dusan termő veteményes kert. Venni szándékozók a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalától bővebb felvilágosítást nyerhetnek.

Uri házhoz jó tanuló fiúk, hivatalnokok étkezésre és szállásba fogadtatnak. Egy szépen butorozott szoba kiadó. Cím a kiadóhivatalban megtudható.

Emeletes lakás azonnal, vagy Szent-György napra kiadó. Áll 2 szoba s konyha és hozzávalókból. Ha a konyha földszint lehet: úgy 3 szoba s konyhából is állhat. Főpiactéren. — Raktárnak: egy földszinti szoba: Hármass pincze helyiség, nagy száraz, világos szellős pinczék. Kereskedőknek, gabonarakárnak alkalmasok! — Önálló lakás, külön udvarral, kerttel — esetleg konyhakertézetnek igen alkalmas — egy és egy negyed holdnyi kerttel, mesterséges öntözésre könnyen berendezhető fekvéssel, kuttal az udvaron, kitűnő vízzel — 3 szoba, konyha, kamara, egy igen nagy, műhelynek alkalmas, száraz és egy kisebb pinczével, pitvarral, alatta földi kamara, sütőház, istálló, szekérszinek, sertés-ól, tyúk-ól stbivel felszerelve, azonnal 3—6 évre hasznos bérbe adó. Értekezhetni **KONCZ ÁRMIN** gyógyszerész Székelyudvarhelyt, a gyógytár melletti irodában bármikor.

URANOS

-KÉK

ruha-mosáshoz

a legjobb kékítőszert.

— Törvényesen védve. —

Mosóintézetekben, háztartásokban a legkedveltebb ruhakékítő.

==== Olesó és felülmulhatlan! ====

kis üveg 24 fillér, tiszteri mosáshoz elegendő.

1 nagy üveg 1-60 K, 1/2 üveg 1 K.

Kapható mindenütt.

Utánzatoktól óvakodjunk!

Kizárólagos gyártói:

HOCHSINGER TESTVÉREK **VEGYÉSZETI GYÁRA**

BUDAPEST,
VI., Rózsa-utca 85.

1215—903. polg. szám.

Hirdetmény.

Dr Gramling László székelyudvarhelyi kir. közjegyző-helyettes közjegyző-óvadéka fejében az Udvarhelymegyei takarékpénztár részvénytársaság által ezen összegben való tulajdonjoga fenntartásával a közjegyzői biztosítási letéti napló 51902. vétele alatt a székelyudvarhelyi m. kir. adóhivatalhoz befizetett 4000 korona készpénznek a nevezett takarékpénztár részére leendő kiutalását a kolozsvári kir. közjegyző kamara a kir. ügyesség meghallgatása után engedélyezvén, az 1874. évi 35. törvénycikk 44. §-a értelmében a kir. törvényszék hirdetményileg felhívja mindazokat, kik ezen biztosítékra az idézett törvénycikk 173. §-a értelmében törvényes zálogjoggal bírnak, hogy követeléseiket 3 hó alatt jelentsék be, ezen hirdetménynek a hivatalos lapban harmadszori közzététele napjától számítva, mert különben azok tekintetbe vétele nélkül fog a biztosíték kiadása iránt intézkedni.

A kir. törvényszéknek Székelyudvarhelyt, 1903. évi február hó 19-én tartott üléséből.

Gergely Ferencz,
t. jegyző.

Dr Bodolla Gábor,
elnök.

PÉNZ.

.. Olesó pénzt ..

jelzálogra a segesvári ipar-, takaré- és előlegezési egylettől közvetít

Siegmund József

bőrkereskedő

... SZÉKELYUDVARHELYT ...

PÉNZ.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszser, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvénynél, csúznál és meghűléseknel.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolyosi KONCZ ARMIN gyógyszerárban Székelyudvarhelyt.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST VI., Andrásy-ut 2. szám.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

egészségügyi, kényelmi és sportcikkeiben

Szagmentesen záró szoba-klosettek.

Hygienikus köpő-edények.

Legjobb minőségű gummi-sárczipők és hőczipők.

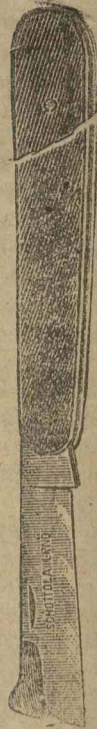
Koresolyák és jégpatkók.

THERMOPHOR:

Testmelegítő, mely tűz nélkül a meleget 3—6 órán át tartja.

Betegtoló kocsik minden árban.

Minden osztályról külön árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.

Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam
aus der ...
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legrégebb bajokat. 2. Kitünő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- s a bél-betegségeket és szagatásokat a testben. 5. Szelíden mozdítja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvégnyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szárothadások s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűfögést, a száznak s a gyomornak büzeit. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz kiütést, varak, megfagyott s megégett tagokra rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szagatást, köszvényt, fülfájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apácza védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem gyáramból rendelnek eredeti szab. kártyákban Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 korona. Bosznia és Herzegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldetnek széjjel. Sztéküldés csak előrefizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott minden féle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Centifolia-kenőcs

használatánál, rendkívül jó hatása, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólérhetetlen. A valódi centifólium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásának, az orbáncznak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csontveszedéseknél, vágás, szurás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömgüülés, a lábnak járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítást kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postai szállítási díjjal együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe be van-e a fenti védjegyem és czégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban fölülmulhatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve sőt ellenkezőleg, minél régebb, annál értékesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredményel járnak, legalább az orvos érkezteig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték- és hatáskülső elnevezett pótszereket venni, melyekért a pénzt haszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olesó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan, világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készletben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és czimezzük:

Thierry Adolf „Orangyal-gyógyszertár” Pregrada
Rohitsch-Sauerbrunn

mellett. Központi raktár Budapesten Török F. gyógyszerárban, Zágrábban Mittelbach S. gyógytárban és Bécsben Hradi L. gyógytárban.

